

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 12.03.1987, sp. zn. Tpj 21/87, ECLI:CZ:NS:1987:TPJ.21.1987.1

Číslo: 4/1988

Právní věta: Soud podle § 344 odst. 2 tr. ř. nařídí výkon náhradního trestu odnětí svobody nebo jeho poměrné části, jestliže odsouzený nezaplatí uložený peněžitý trest nebo jeho část a jedná zejména tak, že se zbavuje majetku, ne něhož by peněžitý trest mohl být zaplacen nebo na který by mohl být veden výkon rozhodnutí k úhradě tohoto trestu, nebo takový majetek ukrývá či jinak zašantročuje (nebo tak jednají jiné osoby z podnětu odsouzeného), anebo záměrně bez závažného důvodu jedná tak, aby takového majetku nenabýval (zejména nepracuje nebo mění zaměstnání), anebo se chystá odjet z republiky ať již natrvalo nebo na delší dobu, takže by peněžitý trest nemohl být zaplacen, ač odsouzený prostředky k jeho zaplacení má.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 12.03.1987

Spisová značka: Tpj 21/87

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Trest náhradní

Předpisy: 140/1961 Sb. § 54 odst. 3 141/1961 Sb. § 344 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Odůvodnění:

V posledních letech soudy České socialistické republiky ukládají v souladu se zákonem častěji za trestné činy a přečiny peněžité tresty, a to jednak jako tresty samostatné, jednak vedle jiných trestů. Ve vykonávacím řízení se však často stává, že peněžité tresty nejsou zaplacený a ani jejich vymáhání nevede k výsledku. Jen zcela výjimečně soudy používají ustanovení § 344 odst. 2 tr. ř. o nařízení výkonu náhradního trestu odnětí svobody nebo jeho poměrné části, stanoveného rozsudkem vedle peněžitého trestu podle § 54 odst. 3 tr. zák. Podmínky, za nichž lze takto postupovat, nejsou v praxi soudů vždy správně a jednotně vykládány.

Ministr spravedlnosti ČSR proto podal podle § 35 odst. 1 písm. b) zákona č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců, ve znění vyhlášeném pod č. 19/1970 Sb. Nejvyššímu soudu ČSR podnět k zajištění správného výkladu zákona ve shora uvedené otázce.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu České socialistické republiky zaujalo podle § 21c odst. 2

citovaného zákona na základě uvedeného podnětu toto stanovisko:

Podle § 54 odst. 3 tr. zák. ukládá-li soud peněžitý trest, stanoví pro případ, že by výkon tohoto trestu mohl být zmařen, náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok. Do trestního zákona bylo toto ustanovení pojato až v rámci jeho novelizace zákonem č. 56/1965 Sb. s odůvodněním, že zavedení náhradního trestu odnětí svobody za trest peněžitý se bude týkat těch osob, u nichž je nebezpečí, že výkon tohoto trestu by byl zmařen (např. odjezdem z republiky), ačkoliv by byl jinak vzhledem k majetkovým poměrům pachatele dobytý, a že hrozba, že bude náhradní trest odnětí svobody vykonán, bude působit na odsouzeného, aby peněžitý trest zaplatil.

Stanovení náhradního trestu odnětí svobody vedle peněžitého trestu vychází ze zásady, že v době ukládání peněžitého trestu je tento trest dobytý (srov. § 54 odst. 1 tr. zák. „... peněžitý trest neuloží, je-li zřejmé, že by byl nedobytný“), že však jeho výkon by mohl být po uložení zmařen.

Současně se zavedením náhradního trestu odnětí svobody za trest peněžitý bylo v roce 1965 novelizováno i ustanovení § 344 tr. ř. Podle 2. odstavce tohoto zákonného ustanovení, jestliže peněžitý trest nebyl zaplacen a je zjevné, že by výkon tohoto trestu nebo jeho části mohl být zmařen, nařídí soud výkon náhradního trestu odnětí svobody nebo jeho poměrné části.

Z toho je zřejmé, že k tomuto postupu soudu může dojít kdykoli po právní moci rozsudku, jímž byl uložen peněžitý trest spolu s náhradním trestem odnětí svobody, jestliže hrozí konkrétní nebezpečí (arg. § 344 odst. 2 tr. ř. „... je-li zjevné ...“) zmaření výkonu peněžitého trestu nebo jeho části.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR [Tj 2/73](#), uveřejněné v Bulletinu tohoto soudu sešit 3/73-I, část trestní (publikované též pod č. 5/1974 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek), k této problematice uvedlo: „Nařídí výkon náhradního trestu odnětí svobody nebo jeho poměrné části lze podle § 344 odst. 2 tr. ř. se zřetelem k § 54 odst. 3 tr. zák. jen tehdy, jestliže hrozí nebezpečí, že nebude moci být peněžitý trest realizován z majetku odsouzeného nebo z jeho příjmů, z nichž by mohl být peněžitý trest zaplacen, kdyby nehrozily okolnosti vedoucí k zániku nebo ztenčení majetku nebo příjmů. Pro nedobytnost peněžitého trestu nastalou z jiných důvodů nelze nařídí výkon náhradního trestu odnětí svobody a je třeba upustit od výkonu peněžitého trestu (popř. jeho zbytku)“.

Podle zhodnocení dosavadní praxe soudů při rozhodování podle § 344 odst. 2 tr. ř. lze za skutečnosti vedoucí k nařízení výkonu náhradního trestu odnětí svobody správně považovat takové jednání odsouzeného (nebo jiných osob z jeho podnětu), kterým se zbavuje majetku, z něhož by bylo možno zaplatit peněžitý trest nebo na který by bylo možno vést výkon rozhodnutí, například převodem na jiné osoby, anebo takový majetek ukrývá či jinak zašantročuje. Kromě toho může být důvodem k postupu soudu podle § 344 odst. 2 tr. ř. i skutečnost, že odsouzený záměrně bez závažného důvodu nepracuje nebo mění zaměstnání, aby nemohl být veden výkon rozhodnutí na jeho výdělek anebo aby nenabýval prostředky, z nichž by peněžitý trest zaplatil. Samozřejmě přichází postup podle § 344 odst. 2 tr. ř. v úvahu i tehdy, jestliže se odsouzený chystá odjet z republiky, ať již natrvalo nebo na delší dobu, takže by peněžitý trest nemohl být zaplacen, ač odsouzený má prostředky k zaplacení. Z toho je také zřejmé, že postup podle § 344 odst. 2 tr. ř. není vázán na to, zda již bylo při nezaplacení peněžitého trestu započato jeho vymáhání (§ 343 odst. 1 tr. ř.), či nikoli.